

MARITIMT JUBILEUM: **Revierhavens Baatforening 1853–2003**

BYENS ELDSTE BÅTFORENING JUBILERER.
PIONERENE VAR UNGE OG OPPTATT AV DE NYE
IDEER OM NATUR OG FRILUFTSLIV SOM KOM MED
ROMANTIKKENS GJENNOMBRUDD. I KJØLEVANNET
BLE DE ØVRIGE FRILUFTS- OG IDRETTSORGANISA-
SJONER STIFTET. I DENNE JUBILEUMSARTIKKELEN
FÅR VI VITE MER OM IDEENE, MENNESKENE,
ORGANISASJONSLIVET OG BÅTENE.

AV LEIF KÅRE SOLBERG

Primus motor ved stiftelsen av Baadforeningen i Revieret i 1853 var den 24 årige formannen i Studentersamfunnet, Hans Grøn. Han konstruerte sine båter etter de revolusjonerende prinsippene bak båten America som vant The Queens Cup i 1851. (jfr. Americas Cup). I 1865 konstruerte han 45-foteren *Let*, den første dokumenterte norske lystbåt med kjent konstruktør. Båten ble seilt av Grøn i Aarhus-regattaen i 1867 hvor den ble dømt til 2. plass etter en tvilsom bruk av målereglene.

Leif Kåre Solberg, født 1944, er mag.art. fra 1973 i sosiologi med statsvitenskap, sosialøkonomi og sosialmedisin. Utredningsleder Oslo helseråd 1974–86, forsker og prosjektleder Folkehelse 1986–1999. Tidligere styremedlem i Revierhavnen Baatforening.

Baadforeningen i Revieret ble stiftet den 28. april 1853 med utgangspunkt i kretsen rundt Den Kongelige Tegneskole i Christiania – senere Statens håndverks- og kunstindustriskole. Som en av de første i Nord-Europa ble foreningen stiftet på siden av den ellers herskende trend med prestisjegivende Yacht Clubs. Båtene var små og unnselige, stifterne unge, og virksomheten ble fra første stund rettet mot friluftsliv. Den var det første organisatoriske uttrykk for det nye synet på natur og friluftsliv som fulgte av romantikkens fremvekst.

Regattaene i foreningens regi fra 1853 la grunnlaget for norsk organisert seilspport. Som den første friluftsansettelse fikk den betydning for etableringen av de fleste øvrige friluft- og idrettsforeninger fremover mot midten av 1880-tallet. I første omgang gjaldt det Kristiania Seilforening (KS) i 1878. Ved stiftelsen av Norsk Forening for Lystsejlad (NFfL) i 1883 kom Christianiarepresentantene fra denne båtforeningen og fra Filipstadbuktes Baadforening (Frognerkilens Båtforening av 1860) som Baadforeningen i Revieret organiserte i 1860. I 1904 ble NFfL og KS slått sammen til KNS.

I annen halvdel av 1800-tallet ble Christiania en industriby med en øst- og vestkant. Foreningen ble fortsatt liggende i Bjørvika inntil den flyttet til Hovedøya i 1905. Som en følge av byutviklingen ble begge disse områdene definert innenfor østkantens domene, og innen foreningen ble de to østkantdominerte seilforeningene Kristiania Ro- og Seilforening (Oslo Seilforening) i 1886 og Ulabrand Seilforening i 1896 stiftet. Etter verdenskrigen sto arbeiderbevegelsen sterkt i foreningen, som ble en fødselshjelper for de maritime arbeideridrettslagene innen AIF (Arbeidernes Idrettsforbund), Arbeidernes Roklubb, Oslo Roklubb og Arbeidernes Båtforening.

BEHOV FOR FORENING

I kretsen rundt Det Norske Studentersamfund og i miljøet rundt Den Kongelige Tegneskolen hvor romantikkens nye syn på natur sto sterkt, hadde man fra 1840-tallet forsiktig begynt å dyrke praktisk friluftsliv. Avantgarden i miljøet skaffet seg småbåter til fritidsbruk, og borgerne begynte så smått å bygge landsteder ved sjøen i stedet for på løkkeeiendommer med ryggen til fjorden.

Mens det i gamle Oslo (Gamlebyen) og Pibervigen var skuddermenn (fraktemenn og rørskarer), fiskere og losere som hadde hevd på båtplasser i disse forstedene, var det ikke satt av plasser til småbåter i selve Christiania. De få småbåtene som var, hadde ligget i Revieret før utbyggingen av søndre Revierhavn i 1846, og etter den tid ligget på nåde i den nye havnen. I 1852 ryddet havnemyndighetene Revierhavnen for småbåter og flyttet dem til Sadelmakerhullet, utenfor Gullfisken, hvor eierne etter evne måtte finne plass mellom

fraktejaktene. Her lå imidlertid båtene utrygt, og problemene med tyverier av båter og båtutstyr var åpenbart minst like store den gang som nå.

Etter en turbulent sommer i 1852 berettes det om samtaler samme høst mellom båteiere og havnedirektør Johnsen om plass til en ny småbåthavn i Christiania. I løpet av disse samtalene vinteren 1852/53 må det ha blitt enighet om at båthavnen skulle organiseres som en forening, og det praktiske organisasjonsarbeidet tok til i god tid før stiftelsen. Stiftelsesprotokollen innledes med at det refereres et formelt brev, undertegnet av havnefogd Rasch fra «Havnecommissionen» (havnestyret), datert 26. april 1853, to dager før stiftelsesmøtet. I dette stilte commis-sionen bassenget i søndre Revierhavn til disposisjon for den ennå ikke formelt stiftede båtforeningen.

Inntrykket av at organisasjonsarbeidet alt var kommet langt ved stiftelsen, understrekes av at forslag til statutter og oppsynsmann var forberedt, og de 21 fremmøtte personer betegnes som «medlemmer» i protokollen. Etter statuttene ble det valgt et tremannsstyre: Kandidat H. Grøn, Bogtrykker Abelsted og Inspektør Hall.

HAVNEVESENET I BÅTFORENINGEN – FORENINGEN I HAVNESTYRET

Inspektør Hall er ikke ført opp i protokollen blant stifterne. Alle som har skrevet om saken, har tatt det som en bekreftelse på at han var forhåndstegnet som medlem uten å være tilstede på stiftelsesmøtet. Bakerst i forhandlingsprotokollen for perioden 1853–1902 er det ført en medlemsprotokoll for perioden 1854–60. Det viser seg at Hall heller ikke er ført opp blant de 183 medlemmene som var innom i perioden, og han er heller ikke ført opp på medlemslisten som er vedlagt et brev til Havne-commissionen i 1858. Vi kan derfor konkludere med at selv om Hall ble valgt inn i styret – og satt som styremedlem til 1864 – så var han ikke medlem. Dvs. at han hverken hadde båt i anlegget eller betalte kontingent. Høyst sannsynlig var også han til stede ved stiftelsen, men ble ikke nevnt i stiftelsesprotokollen nettopp fordi han ikke var medlem.

Nærmere undersøkelser viser at denne Hall ikke var en hvilken som helst inspektør, men mudringsinspektør Bent Mogens Hall i Havnevesenet, f. 1804 i Christiania – og mudringsinspektøren var også medlem av Havne-commissionen. Av bakgrunn var han skipper, eller Captein, som han titulerte seg i enkelte sammenhenger. I Havnevesenet var mudringsinspektøren underlagt havnedirektøren og havnefogden. Han bodde i Oslo-Strandgade som endte i Loshavn i Bispevika, og i 1874 skiftet navn til Bispegaden. Gaten hadde i 1850-årene fortsatt det middelalderske preget av å være en laugs-

Kartgrunnlaget er fra mellom 1829 og 1838, mens planer for nye «Havnelinier», markert med rød strek, er fra 1847 og var stort sett gjennomført ved århundreskiftet. Søndre Revierhavnutstikkeren ble fullført i 1849, og Baadforeningen i Revieret fikk sitt første anlegg der 1853–1870 (sørvest av «BJØRVIGEN» på kartet). I 1870 ble den gamle festningsbryggen revet, ny brygge og bassenget sør for Revierhavnen ble fullført. Dit flyttet båtforeningen og skiftet samtidig navn til Revierhavns Baadforening. Fiskehavnbassenget på Vippetangen sto ferdig i 1900, men var ikke planlagt i 1847. Der fikk båtforeningen sin tredje havn i 1902–1904 før foreningen flyttet til sin nåværende havn på Hovedøya.